

Meeraanermi toqqissisimaneq 2010

Meeqqanut tunngasuni 2010-mi immikkut
ittumik suliniuteqarnermut periusissiaq

Den 4. maj 2010

Aallaqqaasiut

Inuiaqatigiit inooqatigiinnikkut imminnut napatissinnaallutik ineriartortut qulakkeerniarlugit meeqqat inuusuttullu inuunerminni atugarisaat Naalakkersuisut nukittorsarniarpaat. Taamaattumik meeqqat tamarmik pitsaasumik toqqissisimasumillu ineriartornissamut periarfissaqarlutik meeraanissaannut pisariaqartitat nalinginnaasumik qulakkeernissaannik siunertaqartumik immikkut ittumik suliniuteqarnissamut 2010-miit 25 mio. kr. Aningaasanut Inatsimmi immikkoortitsisarnissaq Naalakkersuisut toqqarpaat.

Immikkut ittumik suliniuteqarnermi qitiutinneqartussat taakkualu qanoq sulissutigineqarnisaasa allaaserinissaat ilisimatitsissummi matumani siunertarineqarpoq.

Immikkut ittumik suliniuteqarnermi tunngaviit aallaavigineqartut anguniakkallu

Immikkut ittumik suliniuteqarnermut tamarmiusumut tunngaviit tulliuuttut tallimaasut aallaavigineqarput:

1. **Meeqqat tamarmik toqqissisimasumik meeraanissamut pisinnaatitaaffeqarput.** Tamatuma kinguneranik pisinnaatitaaffeqarput, meeqqat inuusuttullu aqussinnaasariaqagaannik. Meeqqat inuusuttullu tamarmik toqqissimasumik peroriartornissaq pinngitsoorsinnaanngilaat.
2. **Inooqatigiinnermi akisussaassuseq nukittorsaavigineqassaaq.** Nammineq inoqatillu ajunngitsumik atugaqarnissaannut immiut akisussaaffilernerup tulluusimaarutigineqarsinnaanerata nukittorsaataasinnaaneratalu saqqumilaartinnerisigut, inuiaqatigiit peqqissut assigiinngiaartunillu inuttallit pilersinneqarsinnaapput. Taamaasilluni inooqatigiinnermi akisussaassuseq innunut ataasiakkaanut aamma tamanut sammitinneqartoq nukittorsaavigineqassaaq. Isummat sunnernerlugit suliniarnikkut tamanna pissaaq, meeraq ilaqutariilluunniit ernumagineqarpata, innuttaasut suliffiillu tamarmik qisuariarnissamut akisussaaffeqarnerat takuneqarsinnaasunngortinneqassalluni.
3. **Ataatsimoorluta kivitseqatigiissaagut.** Meeqqat pillugit sulinermit suliap ataqatigiissaarnissaa suullu tamaasa ilanngullugit eqqarsaatiginissaat pisariaqarpoq. Taamaattumik Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, peqatigiiffiit/kattuffiit nammineq piumasutsimik suliaqartut kiisalu inuussutissarsiortut akornanni suleqatigiinneq nukittorsaavigineqassaaq. Suliniarnerit suliniutillu imminnut tapersersoqatigiinnermikkut ataatsimoortunngortitsissapput, suliniutillu aallartinneqartut akornanni imminnut sunniuteqatigiinnerit pilersinneqassallutik. Aammattaaq suliaqarfiit soorlu, ilinniakkat, najugaq, peqqissuseq inuussutissarsiutillu akimorlugit sunik tamanik eqqarsaatiginnilluni sulinissaq pisariaqarpoq.
4. **Suliniutit ilisimasanik tunngaveqassapput.** Suut sunniuteqartarnersut sunalu pissutigalugu sunniuteqartarnersut ilisimassallugu pisariaqarpoq. Suliniutit amerliinnarnissaat naammangilaq; suliniutilli ataasiakkaat pitsaalluinnartuunissaat aamma qulakkeerneqartariaqarpoq, taamaattumik uppernarsaatinik katersineq suliniutinillu nalilersuineq aamma nukittorsaavigineqassapput, taamaasiornikkut ilisimasat pillugit paasissutissiineq aqputigalugu suliamut tunngasut pitsaassutsimikkut qaffasinnerunissaat qulakkeerneqassalluni.
5. **Siusissukkut suliniuteqarneq.** Pisortat pitsaaliuinermit suliniuteqarnermikkut pisariaqartinneqartunillu ikiuinermikkut meeqqanik taakkualu ilaqutaannik siusissukkut ikiuisarnissaat pingaaruteqarlunnarpoq. Siusissukkut akuliutinngikkaanni, meeqqap ajornartorsiutai ajornerulersinneqarsinnaapput, taamaasilluni tamanna inissiinermit kinguneqartariaqalersillugu, naak

pitsaaliuinermetik suliaqarsimagaluaaraanni inissiinissaq pisariaqarsimassanngikkaluatoq. Pitsaaliuineq siusissukkullu iliuuseqarneq imminnut akilersinnaapput. Siullerpaatillugu meeqqamut/inuusuttumut akilersinnaavoq, meeraanermini sumiginnagaanerup kinguneranik inuttut inooqatigiinnermilu kingunipilui pinngitsuussagamigit, aappaattullu aamma angajoqqaanut akilersinnaavoq, suliniutimmi aqutigalugit isumassuisunngorsinnaagamik. Inuiaqatigiinnullu aamma imminut akilersinnaavoq, siusissukku iliuuseqannginnerup kingunerisaanik aningaasartuuterpassuit pinngitsoorsinnaassagamikkit.

Immikkut ittumik suliniuteqarnermi qitiutinneqartussat

Suleqatigiissitat arfineq marluk innersuussutaat, oktober 2009-mi saqqummiunneqartut immikkut ittumik suliniuteqarnermi qitiutinneqartunut ataasiakkaanut suliniutinullu annertuumik tunngavigineqarput. Suleqatigiissitat siunertaraat sumiginnaanerup annikillisinissaa nalinginnaasumillu ingerlalluarnerup pitsaanerulersinnissaa eqqarsaatigalugit, meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik innersuussuteqarnissaaq. (takuuk "Meeqqat ilaqutariillu atugarissaarnissaat pillugu innersuussutit" aamma www.nanoq.gl-mi)

Aqutsisoqatigiit qulliunerusut suliamut tunngatillugu innersuussutinik tullerriiaripput, innersuussutillu tullerriiaagaasut immikkut ittumik suliniuteqarnermi tamarmik qitiutinneqartussatut ilaapput.

Immikkut ittumik suliniuteqarnermi suliaqarfiit pingaernerit tulluuttut qitiutinneqassapput:

1. Isummanik allanngortitsisumik suliniarneq
2. Meeqqanut ilaqutariinnullu sammititanik suliniuteqarneq
3. Kinguaassiuutitigut atornerluinerit akiorniarlugit suliniuteqarneq
4. Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiisa nukittorsaaviginerat
5. Ataqaqatigiissaarineq aamma ilisimasanik katersineq
6. Persuttaasarneq akiorniarlugu suliniuteqarneq

Suliniutini aallartinneqartuni tamani suliniarnermi anguniakkat aalajangersimasut nassuarneqassapput, anguniakkallu anguneqarsimanersut paasiniallugu qanoq malitseqartitsisoqassanersoq aalajangersarneqassalluni.

Inuiaqatigiinni isummiussat allanngornissaat sakkortusiniarlugu suliniuteqarneq

Inooqatigiinnermi kingornussat pitsaanngitsut iperarneqassappata inuiaqatigiinni kikkut tamarmik inooqatigiinnermut tunngasutigut akisussaaqataanissaat pingaaruteqarpoq. Meeqqanut inuusuttunullu tunngatillugu ajornartorsiutaasut pisortat kisimiillutik aaqqiiviginnaangilaat. Inuiaqatigiit ajornartorsiutaat matumani pineqarpoq, kikkullu tamarmik akisussaaqataanissaat pisariaqarluni. Meeraq sumiginnagaappat, sanilip kisimiilluni ajornartorsiutiginnilaa – inuiaqatigiit ajornartorsiutigaat – tassalu tamatta ajornartorsiutigalugu.

Tamatumunnga atatillugu inuiaqatigiinni nukiit tamarmik – kommunit, peqatigiiffiit inuussutissarsiortullu – atorneqarnissaat qitiuvoq, inuiaqatigiinni isummiussat allanngorsinnaaqqullugit. Kikkut tamatta paasissavarput uagut inuiaqatigiinni innuttaasutut minnerunngitsumillu angajoqqaajusutut akisussaaffeqaratta.

Piviusorsiorumik maligassiuusut, assersuutigalugu ulluinnarni sapiitsortatta ikiussavaatigut, ilaqutariittut meeqqatullu inuunerissuunissamut aqutissiuulluta, tulluusimaarutigisatsinnillu inuusinnaangorniaqqulluta siuttuussallutik.

Ukiut qulikkaar amerlanngitsut matuma siornagut ataatsimoorluni ataasiakkaatullu akisussaassuseqarneq inuiaqatigiinni malunnaateqarlualuarpoq, kikkullu tamarmik "meeqqanut tamanut" akisussaassusermik annerusumik takutitsisarlutik. Kalaallit Nunaanniittugut tunngavissaqarlualuta kingumut qiviaqqilaarsinnaavugut, taavalu inooqatigiinnerput eqqarsaatigalugu ataatsimoorluni ataasiakkaatullu akisussaassuseq Namminersorlutik Oqartussat aqqani pilerseqqillugu.

Peqatigisaanillu angajoqqaatut akisussaassutsimik annertuujusumik angajoqqaat tigusinissaannut kajumissaarneqassapput. Angajoqqaat angajoqqaatut suliasaminnik ilisimaarinnittunngortinneqassapput, namminnerlu angajoqqaatut piginnaasatik upperalugit, taamaasillutik angajoqqaatut akisussaaffiup annertuujusup tigusinisaanup pisariaqartinneqartunik sakkussaqaalissagamik.

Meeqqat pisinnaatitaaffitik ilisimassavaat, sumilu ikiorneqarsinnaaneq ikorfartorneqarsinnaanerlu nalussanagu.

Isummiussat allanngortinniarlugit suliniuteqarnerup inuiaqatigiinni kikkunnut tamanut anngunneqarnissaa pingaaruteqarpoq, tamatumani nunami tamarmi sumiiffiit, ukioqortussuseq inuiaqatigiinnilu qanoq inissisimaneq eqqarsaatigineqarlutik. Taamatut iliortoqarsinnaavoq tv-kkut naatsukullannik ilanngussisarnikkut, radiokkut aallakaatitassiatigut, oqalugiarnikkut nipilersornikkullu.

Anguniakkat

Inuiaqatigiit kikkut tamarmik imminnut akisussaaqatigiiffigisaat, inuiaqatigiillu ineriartornerannut akisussaaqatigiittut. Angajoqqaat angajoqqaajusinnaannermut upperinnittut imminnullu sapinngitsutut isigisut.

2010-mi suliniutit tulleriiaagaasut

- **NGO aqutigalugu suleqatigiinnerup nukittorsaaviginera.** Inuiaqatigiinni nalinginnaasumik innuttaaqatigiit nukittorsaavigineqarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaasiornikkut namminneq iliuuseqarnermikkut isummertitsisartut pigineqassammata. Inuit namminneq piumassutsimik pisariaqartinneqartumillu sulerusuttut sulinerminni nukittorsaavigineqassapput, taamaasiornikkut atugassarititaasunik annertuumik atuinngikkaluarluni annertuumik suliniuteqartoqarsinnaamat. NGO-t kattuffimminnik nukittorsaanissamat pikkorissarnernik allatigullu ikiorneqarnissamik neqeroorfigineqassapput. NGO-t kommunillu suleqatigiinnerisigut suliaq 2010-mi ukiakkut nanginneqassaaq.
- **Isummiussat allanngortinniarlugit paasisitsiniaaneq.** Najukkami suleqatit, assersuutigalugu NGO-t suleqatigalugit paasisitsiniaaneq ilusilersorneqassaaq. Paasisitsiniaanermi assigiiaartukkuutaat pingasut anguniagarfiussapput, tassaasut meeqqat inuusuttullu, angajoqqaat kiisalu suliamut attuumassuteqartut. Meeqqat pisinnaatitaaffimminnik ilisimatinneqassapput, angajoqqaat angajoqqaatut pisussaaffimminnik akisussaaffimminnillu paasitinneqarlutik, suliamullu attuumassuteqartut annertunerusumik ilisimasaqaalissapput, namminnerlu pisussaaffitik maluginiarnerrulerlugit. Piareersaalluni sulineq NGO-t aamma Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfiup suleqatigiinnerisigut 2010-mi ukiakkut aallartinneqassaaq. Paasisitsiniaanivittaata 2010-p naanerani/2011-p aallartineqarani aallartinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.
- **Kingornussanik pitsaanngitsunik iperagaqartut/maligassiuisut.** Inuusuttut inuusuttoqatiminni imminnut takusuttullusooq innissaq pisariaqartippaat. Inuusuttut inuusuttoqatiminnik attaveqatigiinnerat sunniuteqarnikkaajuvoq, inuusuttormi oqaluttuuartillugu inuusuttut tusarnaartarmata, oqaluttuarineqartorlu

isummerfigilluarsinnaanerusarlugu. Inuusuttut maligassiuisunik naapitaqartarnissaat pingaaruteqarpoq, takullugulu meeraanermi annertuumik ajornartorsiuteqarsimagaluarluni ilinniakkamik naammassinnittoqarsinnaasoq pitsammillu atorfeqalerluni. Isumaginninnermut Naalackersuisoqarfiup suleqatigiillu NGO-t ataatsit arlaqartulluunniit suleqatigiinnerisigut KIIIN peqatigalugu ataqatigiissaarneqartumik paasisitsiniaaneq 2010-mi ukiakkut aallartinneqassaaq, isummiussanik allanngortitsiniarluni paasisitsiniaanermut annerusumut ilaatinneqarluni.

- **CSR (Cooperate Social Responsibility/suliffeqarfiit inooqatigiinnermi akisussaaffiat)** Inuusutissarsiuteqarnermi nukissat annertuut pigineqarput, taakkualu kissaatiginarteqaat isumaginninnermi pitsaasumik ineriartornissamut peqataajumallutik. Atungassiissutinik pingaaruteqartunik, ilisimasanik aamma inunnik nukissalinnik tunniussaqaarsinnaapput. Isumaginninnermut Naalackersuisoqarfiup kommunit peqatigalugit inuusutissarsiutinik ingerlatsisut suleqatiginissaat aallartissimavaat.

Sunniutissai

Inooqatigiinnermi aningaasarsiornikkullu inuiaqatigiit namminneq imminnut napatittut, kikkut tamarmik akisussaaffimmik tigusillutik inuiaqatigiinni ineriartorneq peqataaffigaaq.

Meeqqanut, inuusuttunut ilaqtariinnullu ajornartorsiutinut qaninnerusunut sammisassaqtitsinissamik suliniuteqarneq

Misissuinerit takutippaat meeqqat inuusuttullu amerlaqisut ingerlalluanngitsut. "Kalaallit Nunaanni Meeqqat" malillugu meeqqat atuarfianni atuartut nivarsiaqqat 15 procentii nukappiaqqallu 25 procentii peroriartornerminni ajornartorsiuteqarput. Ajornartorsiutit meeqqani ukioqortunerusuni atugaanerupput, annerusumillu meeqqanik allanik peqateqarnermut attuumassuteqartarlutik. Meeqqat illoqarfimmiut nunaqarfimmiullu ingerlalluarnarat assigiinngissuteqagaangilaq, kommunillu sisimaasut akornanni assigiinngissuteqartoqarani.

Meeqqat amerlaqisut maligassiuisunik nuannaartorisaminnik tapersortigisinnaasaminnillu amigaateqarput. Inuusuttut amerlaqisut inaarutaasumik soraarummeernatik meeqqat atuarfiannit anisarput. Ukioqatigiiaat meeqqat atuarfianni 2007-imi atuarunnaartut 42 procentii 2009-mi ilinniakkamik ingerlatsipput.

Inuiaqatigiitsinni kikkut tamarmik ajunngitsumik atugaqarfigisassaanni ilaqtariit tunngaviulluinnartut ilagaat. Meeqqat inuusuttullu toqqissisimasunik isumassuiffiusumillu avatangiiseqarlutik peroriartornissaannut ilaqtariit qulakkeerinnittussaapput, taamaasilluni meeqqat inuusuttullu ilinniarnissamut inuiaqatigiinnilu ingerlalluarlutik inuusinnaangornissamut nukissaqassammata. Kingornussat pitsaanngitsut qaangerneqarsinnaatinniarlugit ilaqtariinnut sammititamik iliuuseqartoqassaaq

Ilaqtariit nukissaalatsisut arlalissuupput, meeqqaminnik ulluinnarni isumassuinissamut ajornartorsiuteqartunik. Misissuinermi "Kalaallit Nunaanni meeqqat" takuneqarsinnaavoq ilaqtariit misissuinermi ilaasut 12 procentii nukissaalatsisuusut. Tamannalu isumaqarpoq ilaqtariinni meeqqap timikkut tarnikkullu ingerlalluarnissamut ineriartornissamullu pisariaqartitaanik tunniussinissamut nukissaalatsisutut nalilerneqartuni meeqqat misissuinermi ilaasut 12 procentii peroriartortuusut.

Ilaqtariit ajornartorsiutinut qaninnerusut immikkut ikiorneqarunik immikkullu tulluarsakkanik neqeroorfigineqarlutik, meerartaat ilaqtaminniiginnarnerulissapput, taamaasilluni angerlarsimaffiup avataanut inissinissaq pinngitsoorneqarsinnaassalluni. Tamanna inuttut aningaasatigullu iluaqtaavoq.

Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnissamik pisariaqartitsisut amerlavallaqaat. 2006-ip naanerani meeqqat inuusuttullu 1.150-it missaat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimapput. Taakkunannga 900 sinnilaarlugit ilaqtariinnut paaqqutarinnittunut inissitaapput, sinneri ulloq unnuarlu paaqqinniffinnut inissitaasut. Meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu 18-t inorlugit ukioqartut tamarmiusut 7 procenteraat. Kisitsisinik nutaajunerusunik peqanngilagut, ikileriarsimanissaallu naatsorsuutigissallugu tunngavissaqanngilagut. Nunani avannarlerni pissutsinit annertunerujussuuvoq. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq 2007-imi Danmarkimi meeqqat inuusuttullu katillutik 1,2 milliunuit missaannik amerlassuseqartut akornannit 15.000-t missaat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimammata. Meeqqat inuusuttullu 18-it inorlugit ukioqartut tamarmiusut 1,25 procentiisa inissinneqartarnerannik isumaqarpoq.

Anguniakkat

Meeqqat inuusuttullu ulluinnarisaminni ajornartorsiuteqarunik, piffissamilu sivikitsumi angerlarsimaffimminniissinnaanngikkunik, inersimasunit piginnaasalinnit isumassorneqarfigisinnaasaminnik toqqissisimanermillu misigisaqarfigisinnaasaminnik ornigassaqartariaqarput. Meeqqanut inuusuttunullu angerlarsimaffinni ajornartorsiutinut qaninnerusuniittunut, imaluunniit ilinniarnertik pissutigalugu ilaqtaminnit ungasissumiittunut taamaattumillu inersimasunik attaveqarnissamik amigaateqartunut neqeroorutit annertusineqassapput.

Ilaqtariinnut ajornartorsiuteqalersinnaasunut ikorfartuinissamut kommunit periarfissagissaarnerussapput, taamaasilluni meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiinissamik pisariaqartitsineq annikillissammat.

2010-mut suliniutit tulleriiaakkat

- **Orniguttarfiit amerlineqassapput.** Orniguttarfiit ingerlanneqarnerisa aningaasalersorneranut tapiiffiqineqarnissamik kommunit 2010-mi aammaartumik neqeroorfigineqassapput. Naalakkersuisut kommunillu suleqatigiinnerisigut orniguttarfiit amerlanerusut pilersinneqarnissaat 2010-2011-lu naallugit qitiutinneqassaaq.
- **Orniguttarfiit nalilersorneqassapput nukittorsaavigineqarlutillu.** Suliniarnerup nukittorsaavigineranik suliaq pitsaanerpaamik piareersarsinnaajumallugu orniguttarfiit taakkualu sulinerat, sulinerisalu sunniutaat pillugit annerusumik ilisimasaqalernissaq pingaaruteqarpoq. Orniguttarfinni perorsaaneramik ikiorsiinermillu suliniarneq annertusarneqassaaq nukittorsaavigineqarlunilu. Kommunit pingaaruteqartumik suleqataapput. Nalilersuineq 2011-mi aallartinneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Nalilersuinerup inerneru 2011-p naalernerani piareerpata, orniguttarfinnik nukittorsaaneramik sulineq aallartinneqassaaq.
- **Mentorimik siunnersorteqarnermik suliniut annertusineqassaaq.** Mentori maligassiuuisuuvoq, inuusuttoq inuunerissaarnissamik toqqaasinnaanngorlugu attassisinnaanngorlugu inuusuttumik ikorfartuisussaq isummersuisussarlu. Ngo-eri ataaseq suleqatigissallugu eqqarsaatigineqarpoq. Mentorimik siunnersorteqarnermik suliniut peqatigiiffiup Nuummi ingerlatareerpeaa. Suliniutip 2010-mi aasanerani aallartinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.
- **Ilaqtariit ikinngutit.** Meeqqat angajoqqaallu amerlaqisut amerlanerusunik attaveqateqartarnissaq pisariaqartippaat. Ilaqtariit ikiuutilaarsinnaasut, sapaatit akunnerisa naanerini, sulingiffeqarnerup nalaani ilaanneeriarlunilu ulluinnarni angerlarsimaffiminnik ammaassisartut. Ilaqtariittut ikinngutitaaneq

nammineq piumassutsimik suliaavoq, pikkorissanissaq neqeroorutaasarpog aammalu qaqugukkulluunniit siunnersorneqarnissaq aqutissiuunneqarnissaq neqeroorutaasarluni. Suliaq NGO-t suleqatigalugit aallartinneqassaaq. Suliniut 2011-p naalernerani aallartissaaq.

- **Atuarfimmi ajunngitsuliortoqarnermik aqqissuussineq (skolefeordning).** Meeqqat inuusuttullu inersimasumik ikorfartortigisassaminnik siunnersortigisassaminnillu pisariaqartitsipput. Siunnersorti atuarfimmi ulluinnarisamut qanittumiissaaq. Atuarfimmi ajunngitsuliortuusoq (skolefe) meeqqanut inuusuttunullu ajornartorsiuteqartunut orniguttartuussaaq, aammalu meeqqat inuusuttullu pineqartut namminneq pisariaqartitaminnik iliuuseqarsinnaanissaat nukissaqarfigissallugu, assersuutigalugu sammisassaqartitsinermigut imaluunniit oqaloqatiginninnermigut. Atuarfimmi ajunngitsuliortoqarnermik aqqissuussineq kommunit aamma KIIN qanimut suleqatigalugit pilersinneqassaaq. Piareersaanermik sulineq 2010-mi naammassissaaq, misiligutaasumillu suliniutit ataasiakkaat aallartinneqassallutik.
- **Suliniutit unereerneranni malinnaanerup qitiutinnera (18-iniit-21-nut ukiullit).** Inuusuttut 18-iliigaangamik taavalu ulloq unnuarlu angerlarsimaffik imaluunniit ilaqutariit paaqqutarinnittuusut qimattariaqarlugit, isumassorneqarnissaq ikorfartorneqarnissarluni sulis pisariaqartittarpaat. Suliniutit unereerneranni malinnaaffigineqarneq inuusuttut inatsisitigut pisinnaatitaaffiattut qulakkeerneqassaaq. Pikkorissanertigut aamma suliniutit unereerneranni malinnaaneq pillugu quppersakkat saqqummersinnerisigut suliniutit unereerneranni malinnaaneq kommunini qitiusunngortinneqassaaq. 2010-mi ukiakkut quppersagaq saqqummersinneqassaaq pikkorissaanerlu ingerlanneqassalluni.
- **Meeqqat inuusuttullu ajornartorsiutinut qaninnerusut 2010-mi aasaanerani sammisaqartinnerinut tapiissutit.** Meeqqanik inuusutunillu sulingiffeqaqateqarnissamut sammisaqartitsinissamullu nukissaalatsisisunik angajoqqaqartunik meeqqanik inuusuttunillu sammisaqartitsinissamik kommunit pisariaqartitsinertik nalunaarutigaaq. Assersuutigalugu tassaasinnaapput kangerlummi illuaraliarneq, arsaannermik ilinniarfik, isiginnartitsinermik suliniutit il.il. Suliniut kommunit ataqatigiissaarneqassaaq ajornanngippallu najukkami peqatigiiffimmit ingerlanneqarsinnaalluni. Meeqqat inuusuttullu immikkut ittumik pisariaqartitsisut sammisaqartinnissaannut atugassanik kommunit qinnuteqarsinnaapput. Suliniut Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfimmit 2010-mi aallartinneqassaaq.
- **Ilaqutariinnik sullissiviit nalilersorneqassapput sulinerlu nukittorsaavigineqarluni.** Ilaqutariinnik sullissiviit qanoq sulisarneannik sunillu angusaqartarnerannik tulleriinnilersugaasunik paasissutissaqanngilaq. Sulinerup tamatumalu sunniutaasa nalilersorneqarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaasilluni sulineq tunaartaqarnerusunngortinneqarsinnaammat sunniuteqarnerulerlunilu. Kommunit Danmarkimilu isumaginninnermut ministereqarfik qanimut suleqatigalugit nalilersuineq ingerlanneqassaaq, 2010-llu qiteqqunnerani aallartinneqassasoq naatsorsuutigineqarluni.
- **Ilaqutariinnut immikkut ittumik pisariaqartitsisunut pilersaarusiamik ilaqutariinnik katsorsaanerup pilersinnera.** Kommunini ilaqutariiusunik isumaginninnerup iluani pitsaaliuinnermik ikorfartuinnermillu sullissinnermi ilaqutariinnik sullissiviit pingaaruteqartumik ilaapput. Neqeroorutip tunaartaqarnerulersinneratigut ineriartortinneratigullu neqeroorutip taassuma sunniutaa annerpaaffianiitinneqassaaq. Ilaqutariit immikkut ittumik pisariaqartitsisut ikorfartornissaannut periarfissat nukittorsaavigineqassapput,

neqeroorutit meeqqamut atassutinik sakkortunerulersitsisunngorlugit aamma meeqqamik isumassuinerup tunngavianik ilisimasaqartitsisunngorlugit immikkut ittumik aaqqissugaasut atorlugit, angajoqqaammi taakku ilarpassuisa namminneerlutik ilikkarsimanngisaannarpaat meeqqamik isumassuineq qanoq kinguneqartarnersoq. Kommunit qanimut suleqatigalugit sulineq ingerlanneqassaaq. 2010-mi ukiakkut sulineq aallarnerneqassaaq, taamaalilluni ilaqtariinnut ilinniartitsineq 2011-mi aallartinneqarsinnaalissaaq.

- **Ilaqtariinnut højskolit.** Ilaqtariinnut højskolit tassaapput pikkorissaanerit peqataasut pisariaqartitaannut najukkamilu inuiaqatigiinni atugassarititaasunut sammititaasut. Sammineqartut tassaapput meeqqanik perorsaaneq, ilaqtariinni oqaloqatigiinneq, aningaasaqarneq il.il. Suliniut 2010-mi ingerlaqqissaaq, ilaqtariinnut højskolit ingerlannissaannut ingerlatsinermi aningaasartuutit akilernissaannut kommunit neqeroorfigineqaqqissallutik.
- **Meerartaarnissamut piareersarluni pikkorissarnerit.** Meerartaarnissamut piareersarluni angajoqqaat pikkorissarnerivaat, perorsaanerit inooqatigiinnermilu attaveqaqatigiiffigisanut tunngatillugu angajoqqaanngortussaapiginnasaasa nukittorsarnissaannut tapertaareersoq, aamma angajoqqaat meeqqamut peqqissumik misigissutsikkut atassuteqarnerannik eqeersaasuussaaq, taamaasiornikkut angajoqqaat pitsaanngitsumik iliuusaat persuttaanerusinnaasut imaluunniit meeqqamut naapertuutinnngitsumik pinninnerit pitsaaliorneqassallutik. Suliniut pillugu Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfiup, Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfiup kiisalu PAARISA-p akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqartoqarpoq, suliniullu 2010-mi ingerlaqqissalluni. Siusissukkut suliniuteqarnissamik inuusarlut atorlugu suliniutinut atatillugit pikkorissarnerit piviusunngortinneqassapput.
- **Ilaqtariinnut paaqqtarinnittartunut immikkut ittumik suliniuteqarneq.** Meeqqat inuusuttullu ulorianartorsortut ulluinnarni isumassorneqarnissaannik isumaginnillutik ilaqtariit paaqqtarinnittartut annertuumik suliaqarput. Meeqqat atugarisaat pillugit isumasioqateqarnissamik ilisimasaqarnerulernissamillu pisariaqartitsipput. Ilaqtariit paaqqtarinnittartut sulinerat pillugu kommunini aaqqissuussaanagerusumik suliat suliarineqartarnissaat pisariaqartinneqarpoq, ataqatigiissaagaasumillu pilersaarusiortoqarnissaa pisariaqartinneqarluni. Taamaattumik ilaqtariinnut paaqqtarinnittartunut siunnersortimik atorfinitsitsinissamut, aamma ilaqtariinnik paaqqtarinnittartunik suliaqarfimmilu tassani suliamik suliarinnittartunik pikkorissartitsinernut Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik kommuninut tapiissuteqartarpoq. Quppersakkat tallimat assigiiaanut suliaqarfinnullu qitiutinneqartunut sammitinneqartut 2010-mi saqqummersinneqassapput: Angajoqqaarsiani najungaartut 6-niit 12-nut ukiullit, angajoqqaarsiani najungaartut 13-niit 18/23-nut ukiullit, suliniuteqarnerup kingorna nakkutiginninnerup immikkut sammineqarnera, ilaqtariit paaqqtarinnittartut immikkut sammineqarnerat, suliamik suliarinnittut immikkut sammineqarnerat, soorlu aamma meerarsiaaneq pillugu meeqqanut minnernut atuakkamik saqqummersitsisoqarumaartoq. Kommunit ilaqtariillu paaqqtarinnittartut peqatigiiffii qanimut suleqatigalugit Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik suliniummik akisussaasuvoq.

Meeqqat amerlanerusut atuarfimmi ilinniartitsinermut malinnaanissamut nukissaqassapput, ungasinnerusorlu isigalugu ilinniagaqarsinnaallutik. Inuiaqatigiit amerlanerusunik iluaqutaasunik innuttaqalissapput, aningaasaqarnikkut ineriartornermut pitsaasumik tapertaasinnaasunik. Inuiaqatigiit imminnut napatissinnaanerulissapput.

Ilaqutariit nukittuut nukissaqarluartut, namminneq meeqqaminnik angerlarsimaffiminni isumassuisinnaasut. Suliniutitigut sumiginnaaneq pitsaalioneqassaaq, meeqqallu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut ikinnerpaaffiiniitineqassallutik.

Tunaartaqartumik siusissukkut suliniuteqarneq ungasinnerusorlu isigalugu isumaginninnermut aningaasaqarnikkullu pitsaasumik sunniuteqassaaq. Isumaginninnikkut ajornartorsiutit ajonerulersinnagit siusissukkut aqqikkaanni, qanorluunniit ikkaluarpat meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut ikinnerulissapput.

Kinguaassiuutitigut atorerlunneqarsimasunut suliniutit

Kinguaassiuutitigut atorerluineq kalluarneqartunut annertuumik kingunerluuteqartarpoq, kinguaassiuutitigullu atorerlunneqarsimasut annertuumik ikiorneqarnissaq, ikorfatorneqarnissaq katsorsarneqarnissarlu nalinginnaasumik pisariaqartittarlugu.

Kinguaassiuutitigut atorerlunneqarsimasut ikiorneqarfigisinnaasaminnik saffigisinnaasaqartariaqarput. Meeraagunik inersimasuugunilluunniit saaffigisinnaasaqartariaqarlutik.

Misissuinerit tikkuussipput kinguaassiuutitigut atorerluineq Kalaallit Nunaanni annertoqisoq. "Kalaallit Nunaanni Meeqqat"-ni anaanat aperineqartut pingasorarterutingajaat oqaluttuarput, inuunermi arlaatigut kinguaassiuutitigut atorerlunneqarsimallutik, aamma meeqqat inuusuttullu amerlaqisut kinguaassiuutitigut atorerlunneqarnermik namminneerlutik nalunaaruteqartarlutik.

Anguniakkat

Kinguaassiuutitigut atorerlunneqarnerup kingunerisaanik ajoqusernerit suliniutitigut ikorsiivineqassapput, taamaasilluni meeqqat inersimasullu kalluagaasimasut ilaqtaminnut ikinngutiminnullu peqqissumik attuumassuteqarlutik ingerlalluarlutik inuusinnaaqqullugit. Aammattaaq ungasinnerusorlu isigalugu suliniutit pitsaaliuinerut sunniuteqassapput, atorerluisummi amerlanertigut namminneq atorerlugaasimasuusaramik.

Suliaqarfiusumi suliniutit aallartinneqartut sinnerisa meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitigut atorerluinerup tamatumalu ajoqutaasumik kingunipiluisa annikillissinnissaat pingaarnerutillugu siunertaraat.

2010-mut suliniutit tulleriiaagaasut

- **Nummi meeqqanut sullissivik pilersinneqassaaq.** Islandimi 'barnahus'-eqarneq meeqqanut sullisivimmut isumassarsiffiuvoq. Taamatut periuseqarnermi meeqqat inuusuttullu kinguaassiuutitigut atorerlugaasimasut ilinniarsimasunit sullinneqarneri tamarmiusut illumut atasiusumut inissinneqarnissaat eqqarsaataavoq. Meeqqanut sullissivik ilanngullugu ilisimasanik katersuiffittut atorneqassaaq, assigiinngitsunik ilinniagallit siunnersorneqaaqqullutik aqqutissiuunneqaaqqullutillu saaffigisinnaassallugu.

Meeqqanik sullissiuup pilersinneqarnera Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfik qanimut suleqatigalugu pissaaq, nakorsatut ilisimasassat tassaniimmata, aamma politiit suleqatigineqassapput, eqqartuussivinni inatseqarnermut tunngasunik tapertaasussaagamik. Tamatuma saniatigut katsorsaanermik suliniarnerup pilersaarusiornanun, aaqqissuussinermut, sullitassat tullerriaarnerannik suleriaatsip aalajangersarneranut il.il. kommunit akuutinneqassapput. Nuummi meeqqanut sullissiviup aallarnisaataagallartumik sulinini 2010-p naalernerani aallartikkumaaraa naatsorsuutigineqarpoq.

- **Meeqqanut sullissivinnik** sumi pilersitsisoqarnissaa tulluurtuunersoq 2010-mi peqatigisaanik nalilersorneqassaaq, meeqqanullu sullissiviit taakku qanoq ilusilersugaassanersut nalilersorneqassalluni.
- Tasiorta isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq, **inersimasut** meeraanermi kinguaassiuutitigut atorneqlugaasimasut **kingusissukku kingunipilutsissut katsorsarnerannik** Tasiorta suliaqartarpoq. Imminnut ikorfartoqatigiinnik pilersitsisoqassaaq oqararuaatikkuullu siunnersuisarneq annertusineqassalluni. Suliniut suliniutip 2009-mi aallartinneqartup ingerlaqqinnerivaa. Suliniutip qanoq ililluni annertusineqarnissaa aamma nunap immikkoortuinut pisariaqartitsinernullu immikkuullarissunut qanoq ililluni tulluarsarneqarsinnaanera 2010-mi upernaakku piareersarneqassaaq.
- Kinguaassiuutitigut atorneqlugaanerup ersiutaannik kinguaassiuutitigullu atorneqluisoqarsimaneranik pasitsaassaqarnermi qanoq iliortoqarsinnaaneranik isumaginninnermik suliaqarfinni, ulluunerani paaqqinnittarfinni atuarfinnilu **suliamut tunngasunik suliaqartut ilinniartitaanerat**. KIIN suleqatigalugu suliaq ataqatigiissaarneqassaaq, ilinniarsimasunillu kinguaassiuutitigut atorneqluineq pillugu immikkut ittumik ilisimasalinnit ingerlanneqassalluni. Suliaq 2010-mi pilersaarusiorneqassaaq pilersaarutaasullu 2011-mi piviusunngortinneqarlutik.

Sunniutissai

Innuttaasut amerlanerusut inersimasutut inuunerminnik aqutsisinnaasut, namminnerlu meeqqaminnik nammineerlutik isumassuisinnaasut.

Kinguaassiuutitigut atorneqluineq, katsorsaaneq pitsaaliuinerlu pillugit ilisimasaqarnerunerneq.

Meeqqat kinguaassiuutitigut atorneqarlugaanermik nalaataqartut ikilinerat.

Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu meeqqat pisinnaatitaaffiisa nukittorsaavigineqarnissaannik suliniarneq

Meeqqat pisinnaatitaaffiisa tamatigut malinneqartarnissaat qulakkeerneqassaaq, aamma meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat ilanngullugu eqqarsaatigineqartassalluni.

Meeqqat tusaaneqarnissartik ajornartorsiutigisarpaat, taamaattumillu unammillernartut tullerriaarinerillu ingerlalluarnissaminnut pingaaruteqartut malugitikkuminaatsittarlugit.

Meeqqat persuttarneqaraangamik kinguaassiuutitigullu atorneqlunneqarlutik, kiisalu pisariaqartinneqartumik ikorfartorneqaratik isumassorneqanngikkunillu, meeqqat tunngaviulluinnartumik pisinnaatitaaffii unioqqutinneqartarput. Tamanna allanngortinneqassaaq.

Meeqqat inuusuttullu pillugit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsinikkut MIPI-p ilisimasanik katersilluni sulinera ilisimasanillu ingerlatitseqqittarnera nukittorsaavigineqassaaq.

Suliamut tunngasunik ilisimasanik katersineq uppersaatissarsiorlunilu suliniarneq meeqqat inuusuttullu ajunngitsunik atugaqarnissaannik qitiutitsisunik suliamut tunngasunik saqqummiussisinaanermik kaammattuuteqarsinnaanermillu akuneqarneratigut tamanna pissaaq.

Naalackersuisut UNICEF isumaqatigiinniarfigaat ukiunik tallimanik sivilissuseqartumik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarniarfigalugu, Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat tunngavigalugu aamma Kalaallit Nunaanni kulturi Kalaallit Nunaatalu Namminersorlutik Oqartussanit naalackersugaanera ataqqillugit, Kalaallit Nunaanni meeqqat tamamik peroriartornissamut ineriartornissamullu pitsaanerpaamik tunngavissaqalersinnaanissaat siunertarineqarpoq.

Politikkikkut aalajangiisarnerni inuiaqatigiinnilu oqallinnermi meeqqat inuusuttullu isumaat taakkunungalu unammillernartuusut ilisimaneqassapput ilaatinneqarlutillu.

Anguniakkat

Meeqqat inuusuttullu tamarmik pisinnaatitaaffitik nalussanngilaat, pisinnaatitaaffiillu qanoq isumaqarnerat ilisimassallugu.

2010-mut suliniutit tulleriiaakkat

- **Meeqqat inuusuttullu pillugit siunnersuisoqatigiinnik** pilersitsisoqassaaq, meeqqat pisinnaatitaaffiisa qitiutinneqarnissaannik taakkualu malinneqarnissaannik qulakkeerisussanik, suliaqarfimmilu ilisimasanik katersisussanik kiisalu politikerinut, assiginngitsunik ilinniagalinnut il.il. siunnersuisuusartussanik. Suliassaq pingaaruteqartoq alla tassaavoq inuiaqatigiit oqallinneranni meeqqat oqariartuutaasa tusaatinneqarnissaat. Siunnersuisoqatigiit taakku suliassaasa ilaat ullumikkut MIPI-mit suliarineqartarput, taamaattumik atugassarititaasut pitsaanermik atorineqarnissaat qulakkeerniarlugu MIPI-p aqqissuussinermut ilaatinneqarnissaa eqqarsaatigineqassaaq. Ilisimasanik katersuiffimmik, uppersaatinik katersuiffimmik paasissutissiisarfimmillu ilaqartuassaaq, taakkulu nukittorsaavigineqassapput. Peqatigisaanillu meeqqanut inuusuttunullu sammititanik suliniutinut atatillugu meeqqat inuusuttullu pillugit siunnersuisoqatigiit ataqatigiissaarisuussapput, kiisalu innuttaasut Naalackersuisullu akornanni attaveqaataasut suliaqassallutik. 2011-mi allartinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.
- Tamakku pitinnagit meeqqanut inuusuttunullu sammititamik suliniuteqartoqassaaq, namminneq oqaaseqartartussamik suliassat suut pingaernerutissanerai suleqataanerikkut akuuffigissallugu, assersuutigalugu **meeqqat sassartitat** akuusinnaallutik. Meeqqat sassartitat 2010-mi ukiakkut aallartinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Suliaq MIPI suleqatigalugu ataqatigiissaarneqassaaq.
- **Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit atuagaq.** Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat pillugu atuagaq atuartunut akullernut sammititaasoq. Atuakkap imarisaanut atuartitsinermullu meeqqat akuutinneqassapput. Suliaq MIPI-mit ICYC-millu suliarineqarpoq. Atuagaq 2011-mi saqqummissaaq.
- **Meeqqat inuusuttullu pillugit inatsiseqarnerup tulluarsarneqarnera,** meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffii nukittorsaavigineqassallutik. Meeqqat

inuusuttullu pillugit sulinerit tamarmik meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaannit aallaaveqarnissaat qulakkeerneqassaaq. Nalinginnaasumik malitassanik isumaginninnikkullu sakkussanik suliarinnittoqassaaq, taamaasilluni kommunini sulinerup suliamut attuumassuteqartumik pitsannguuteqarnissaa qulakkeerneqassamat. Suliamut atatillugu meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik kommunit ingerlatsinerisa misissorpeqartarnerat nakkutiginerallu qitiutinneqassaaq. Suliassaq annertuujugoq, 2010-mi aallartittoq, aatsaalli 2012-imi naammassineqartussatut naatsorsuutigineqarluni.

Sunniutissai

Inatsit pitsaanerulerpat sulianillu ingerlatsinermi sakkussat pitsaaneruppata kommunini sulianik ingerlatsineq pitsaanerulissaaq, soorluttaaq meeqqanik inuusuttunillu sullissineq pitsaanngorsaavigineqarnissaa inatsimmi nutsaami pingaartinneqartoq.

Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffitik ilisimassavaat. Nukittuujullutik innuttaaqataasunnngornissaq ilikkassavaat.

Ataqatigiissaarineq, ilisimasanik katersineq aamma meeqqanik inuusuttunillu sullissinerup pitsaassusaa nukittorsaaviginiarlugit suliniuteqarneq

Uppernarsaatnik katersinerup suliniutinillu nalilersuinerup nukittorsaavigineqarnissaat pisariaqarpoq. Taamaangippat suliniutit angusaqarfiunerusunngorlugit nalimmassarneqarsinnaanngillat. Nammineq allallu suleriaasiisigut kikkut tamarmik ilisimasaqarnerulissutigisassaraluannik ilisimasanik ingerlatitseqqittoqarsinnaanngilaq.

Isumaginninnermik suliaqarfiusumi ilisimasat "takussaangitsut" amerlaqaat. Isumaginninnermik suliaqartut amerlaqsut sooq taamatut iliornerlutik, iliuutsimillu sunniutigisartagaat nalunngilluarpaat. Tamanna ajunngilluinnarpoq, pitsaanusinnaallunili. Suliamik ilinniarsimasut suleqatiminnit ilikkagaqarsinnaappata suleriaatsiminnillu ineriartortitsillutik, ilisimasat allatorneqarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq, suliamillu ilinniarsimasut suliaq pillugu pissusiviusutigut isummersinnaanerit isornartorsiuisinnaanerallu pingaaruteqarluinnarluni. Isumaginninnerup iluani sulinerup pitsaassusaanut ajunngitsumik sunneqateqarnermik kinguneqassaaq, soorlu aamma isumaginninnerup iluani ilisimasat allatorneqarpat suliaqarfinnik allanik suleqateqarneq oqinnerulissasoq.

Meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasanik MIPI-p katersinera nukittorsaavigineqassaaq. Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit annertunerusumik itinerusunillu ilisimasaqalernissamut oqallinnissamullu tunngavissiiniarluni periarfissiiniarlunilu MIPI pinngitsoorsinnaanngisatsinnik suliaqarpoq.

Ataatsimoornikkut suleqatigiinnikkullu pitsaanerpaamik angusaqartoqartarnera Naalackersuisut upperilluinnarpaat. Taamaattumik politikikkut tunngaviusumik isiginninnermi tatiginninneq ammasuunerlu akuulluinnarput. Taamaattumik periusissiap piviusunnngortinnissaanut iluatsinnissaanullu kommunit pisortatigoortumik suleqatiginissaat pinngitsoorneqarsinnaanngilaq.

Isumaginninnermut Naalackersuisoqarfiup meeqqat inuusuttullu pillugit sulinermini ilisimasanik ingerlatitseqqinneq, uppernarsaasiineq nalilersuinerlu sulissutigalugu piumasaqaatiginiarpaat. Suliaq aallartinneqareerpoq 2010-milu ingerlaqqilluni.

Anguniakkat

Suliniutit pitsaanerusut sunniuteqarnerusullu.

2010-mi suliniutit tullerriaakkat

- **Isumaginninnermik suliaqarfiusumi suliamik ilinniarsimasunut atuagaq nalilersuiffiusoq suliarineqassaaq.** Atuakkap nalilersuiffiusup suliarinissaanut sulisut marluk ilisimatuussutsikkut ilinniagallit isumaqatigiissuteqarfigineqarput. Nalilersueriaaseq atuakkami qitiutinneqassaaq, nalilersuinerullu suliniutit atorneqarnerata pitsaaqutai erseqqinnerulersinneqassallutik. Isumaginninnerup iluani nalilersuinerit pingasut maligassatut atorneqarsinnaasut ilaatinneqarput. Atuakkap 2010-mi ukiakkut saqqummersinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.
- **Nalilersuinnermik pikkorissarnerit.** Taamatut suliniuteqarneq 2010-p naalernerani pikkorissarnerik malitseqartinneqassaaq.
- **Ilaqutariinnik sullissivinni qimarnguinnilu sulisunik piginnaasanik ineriartortitsinnermut atugassiissutit.** Ilinniaqqinnermut, suliamut attuumassuteqartumik ataatsimeersuarnernut naapeqatigiinnernullu tapiissutit atugassiissutit atorneqassapput. 2010-mi upernaakkut suliaq aallartinneqassaaq. Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik suliniuteqartuuvoq.
- **Naatsorsueqqissaarneq.** Isumaginninnerup iluani naatsorsueqqissaarnikkut paasissutissat amigaatigineqarput. Naatsorsueqqissaarnikkut paasissutissat qarasaasiakkut katersorneqarfiat suliarineqassaaq, taamaasilluni assersuutigalugu meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut pillugit paasissutissat tulluarsagaasut tamatigut pigineqartussanngorlugit. Naatsorsueqqissaariaatsip pisariitsup 2011-mi atorneqalersinnaasup ineriartortinneranik suliniummut Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik akisusaasuvoq.
- **Pikkorissartitsinernik suliniutit 2010-mit ingerlateqqinneqassapput sakkortunerulersinneqassallutillu.** Isumaginninnermik suliaqarfiusumi pikkorissarnerit amerlaqisut ingerlanneqartarput, isumaginninnermik suliaqarfiusumi suliamut tunngasut suliarineqartarnerisa pitsanngorsarneranut ilaasumik. Pikkorissarnerit assersuutigalugu tassaapput meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik angajoqqaarsianullu tunngasunik kommunit suliamik suliarinnittartuinik pikkorissaanerit. Tamatuma saniatigut ilaqutariinnik sullissivinni qimarnguinnilu sulisut ilinniaqqinneri ingerlanneqassapput, soorlu aamma angajoqqaarsiat pikkorissarnissaat neqeroorutigineqassasoq. Tamatuma saniatigut kommunini suliamik suliarinnittartut siunnersortinut ikiortitit ilinniarnertik ingerlappaat. Pikkorissarnerit pilersaarusiorneranni 2010-mi meeqqat inuusuttullu qitiutinneqassapput.

Sunniutissai

Ilisimasat amerlissapput, taamaasilluni atugassarititaasut assigisaat atorlugit suliniutit pitsaanerusut sunniuteqarnerusullu saqqummersinnaassallutik. Suliamik ilinniarsimasut amerlanerit sunniutit pissutaasullu pillugit ilisimasaqarnerulissapput.

Persuttaasarnerup akiorniarnera sakkortusissaaq

Misissuinerit assigiinngitsut takutippaat ilaqutariinni persuttaaneq atugaasaqisoq. Meeqqat 4 procentii iliuuseqarfigineqarlutik timikkut sumiginnagaasimapput, tamannalu isumaqarpoq annersinneqarsimasut. Peqatigisaanillu anaanat 16 procentii aappaminnit apparisimasaminnilluunniit timikkut annersagaasimapput. Anaanat 20 procentii timikkut annersagaasimangikkunik timikkut annersarneqarnissamik qunusaarneqarsimapput.

Meeqqat ilaqutariinni persuttaaffiusuni perioriartortut, namminneq persuttagaanngikkaluarunilluunniit ajoqusigaasarput. Meeqqat angerlarsimaffimmini persuttaanermik isigisaqartartut, inersimasunngornerminni persuttaanermut akuunissaaq qaninnerusarpaat, namminneq persuttaanngikkunik nammineerlutik persuttaasartumik aappaqalernerimikkut persuttagaanngortarlutik.

Persuttaaneq inuit namminneq inuunerannut tunngasuunngilaq, persuttaaneq inuiaqatigiit susasaqarfigimmassuk. Inuiaqatigiit takutittariaqarpaat persuttaaneq akuerisarinagu.

Anguniakkat

Persuttaasarnerup kingornuttagaanera kipitinneqartariaqassaaq, taamaasilluni meeqqat ilaqutariinni persuttaaffiusuneersut, namminneq persuttaasartut imaluunniit namminneq persuttagaasartut ingerlaqqissanngimmata.

Persuttaasaaneq nipangiunneqaannassanngilaq. Inuiaqatigiit oqallinneranni persuttaaneq tamatumalu ajoqutaasumik kingunipilui erseqqissumik ajattorneqartarpiarput.

2010-mut suliniutit tullerriaagaasut

- **Qimarnguuit nukittorsaaviginissaat pisariaqartinneqarpoq.** Suliassat artornartut pisariusullu qimarnguinni sulisut amerlanertigut kisimiillutik sularisariaqartarpaat. 2009 aallarnertigalugu immikkut ittumik qimarnguinnut ilinniartitsinermik suliniuteqarneq aallartinneqarpoq. Qimarnguinni sulisut modulikkaartumik ilinniaqqinnissamik neqeroorfigineqarput, oqaloqatiginneriaatsit, sakkortuumik misigisaqarsimasunut sullissineq, supervisioneriaatsit il.il. pingaartinneqarlutik. Modulikkaartumik ilinniaqqinneq iluatsilluarsimaqaaq, allaat ilinniarnertit marluk neqeroorutigineqartariaqarsimallutik. Ilinniaqqinneq 2010-mi ingerlaqqissaaq.
- Meeqqanut qimarnguinniittunut sammititamik suliniutit annertusineqarnissaat pisariaqarpoq, assersuutigalugu **perorsaasunik qimarnguinnik sullissisussanik** kommunini atorfinitsitsinikkut. Qimarnguinni tamani meeqqanut perorsaasumik atorfinitsitsisoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq, kommunimili qitiusumik atorfeqassalluni, meeqqanut qimanguinniittunut suliniutinik ataqatigiissaarisinnaalluni. Tamatuma saniatigut pineqartup meeqqat oqaloqatigiittarfii aallartisarinnaassavai. Suliniut kommunit suleqatigalugit ingerlanneqassaaq, atorfirmik pilersitsinissamut tapiissutinik qinnuteqarsinnaassallutik. Tapiissutit Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfiup, kommunit qimarnguillu kattuffiata suleqatiginnerisigut 2011-miit tunniunneqarsinnaassapput.
- **Aapparisamik persuttaasarneq akiorniarlugu suliniuteqarneq.** Persuttaasarnerup ingerlaqqittuarnera unitsinniaaraanni inuusuttunnguit iliuuseqarfiginissaat pingaaruteqarpoq. Kisitsisit Danmarkimeersut takutippaat inuusuttut amerlaqisut aapparisaminnit persuttagaasartut. Ikinnerpaamik

amerlaqataasa Kalaallit Nunaanni taamatut pineqartarnerat tunngavissaqartumik ilimanaateqarpoq. Suliniut inuusuttunut sammititanngorlugu aaqqissorneqassaaq, assersuutigalugu inuusuttut kingornuttakkanik pitsaanngitsunik qimatsisut angalallutik ilinniagaqarfinnut saqqummiussiartortarsinnaallutik, aamma qarasaasiakkut quppersagaqartoqarsinnaavoq, inuusuttut apeqquteqarfigisinnaasaannik paasisutissanillu pissarsiffigisinnaasaannik. Suliniut najukkami NGO-nit inuusuttunik sullissisunit ataqatigiissaarneqassaaq. Suliaq isummiussanik allangortitsiniarluni paasisitsiniaaneq NGO-it suleqatigalugit aallartinneqartussamut ilaavoq.

Sunniutissai

Persuttaasaneq akuerineqarsinnaanngilaq. Inuit aappariittut persuttaaffiusumiittut ikiorserneqarnissamik, ilaqutariinnilu ileqqut pitsaanngitsut unitsinnissaannut tapersorneqassarnissaminnut periarfissinneqassapput. Meeqqat inuusuttullu ineriartorluarnerussapput, angerlarsimaffimmilu persuttaaffiunngitsumi peroriartorlutik.